

**ЕКОНОМІКА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ
ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

УДК 657.6.001.73(477)

**ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ
КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ** ©

Н.Г. ЗДИРКО,
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри аудиту
та державного контролю,*

О.Д. ШЕВЧУК
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри аудиту
та державного контролю,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)*

У статті визначено сутність державного фінансового контролю, його завдання та функції. Вивчено сучасний стан державного контролю в Україні та узагальнено результати проведених перевірок за три останні роки. Здійснено аналіз виявлених Державною аудиторською службою України фінансових порушень, їх структури, частки усунення та стану виконання рекомендацій за результатами державного контролю. Висвітлено основні проблемні аспекти розвитку державного контролю в частині законодавчого забезпечення, комплектації служб і відділів контролю, якості перевірок та компетенції державних аудиторів. Розроблено систему заходів, які сприятимуть зростанню дієвості державного контролю шляхом запровадження у практичну діяльність аудиту ефективності, який має бути зосереджений на оцінці раціональності використання державних фінансів та на ефективності їх утворення.

Ключові слова: державний контроль, фінансові правопорушення, державні ресурси, бюджетні кошти, Державна аудиторська служба, фінансові порушення.

Рис. 7. Табл. 5. Літ. 15.

Постановка проблеми. У 2016 році для України відбулися визначні події – підписання та ратифікація Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами з іншого, що є вирішальним кроком на шляху до майбутньої євроінтеграції України.

Одним із пріоритетних напрямів, передбачених цією Угодою, було визначено подальший розвиток системи державного фінансового контролю шляхом гармонізації з міжнародно визнаними стандартами (Інститут внутрішніх аудиторів (ІА), Міжнародна федерація бухгалтерів (ІФАС), Міжнародна організація вищих органів фінансового контролю (ІНТОСАІ) та методологіями, а також найкращою практикою ЄС щодо внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в державних

органах. Саме тому об'єктивна потреба створення дієвої та ефективної системи контролю і, як наслідок, покращення рівня фінансової дисципліни, що забезпечить зменшення кількості бюджетно-фінансових порушень, породжує необхідність звернути увагу на вирішення проблемних питань у сфері функціонування системи державного фінансового контролю в Україні [14].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження у сфері державного фінансового контролю проводили такі вітчизняні вчені: Леонтович С.П. [1], Бондаренко А.І. [2], Гуцаленко Л.В. [4], Перепічка П. [11], Вацик Н. [12], Долбнєва Д. [13], Романів Є.М. [14], Піхоцький В.Ф. [15], Фабіяньська В.Ю. та ін. Однак, незважаючи на вагомі досягнення в досліджуваній тематиці, невирішеними залишаються проблемні аспекти законодавчого врегулювання державного фінансового контролю та відсутність цілісної системи органів, що забезпечують його проведення.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування актуальних теоретичних і практичних питань стану державного фінансового контролю, а також розробка науково-практичних рекомендацій з удосконалення його організації та методики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний етап розвитку господарських зв'язків вимагає застосування таких форм фінансового контролю, метою яких є не стільки встановлення порушень під час перевірок, ревізій, скільки запобігання їм та підвищення ефективності господарювання у державному секторі економіки [1, с. 32].

Державний фінансовий контроль є багаторівневою системою управління, яка забезпечує, по-перше, перевірку законності та доцільності формування, розподілу і використання грошових ресурсів з метою забезпечення ефективного функціонування фінансової системи, по-друге, відстеження обґрунтованості та ефективності управлінських рішень з метою попередження відхилення результатів від норми і своєчасного вироблення заходів, спрямованих на поліпшення функціонування економіки в цілому, по-третє, обов'язкове усунення виявлених порушень і недопущення їх повторення [2, с. 156].

Державний контроль є обов'язковою функцією управління державними коштами, невід'ємною складовою регулюючої системи, завдання якої полягає в тому, щоб розкривати відхилення від прийнятих стандартів і порушення принципів законності, підвищувати ефективність та економію державних коштів [3, с. 62].

Зміни внутрішнього фінансового ладу, політичного й економічного курсу України в напрямку інтеграції до міжнародного простору повинні супроводжуватися докорінною перебудовою управлінських функцій держави, в тому числі й контрольних. Ефективна система державного фінансового контролю є необхідним атрибутом сучасної демократичної держави, запорукою ефективності використання державних фінансових ресурсів [3, с. 62].

Завданням державного фінансового контролю є забезпечення законності, ефективності, фінансової дисципліни і раціональності у ході формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі [4, с. 18].

Суб'єктами державного фінансового контролю є органи законодавчої, виконавчої та судової влади. Визначальним суб'єктом виконавчої влади є Державна аудиторська служба України (далі – Держаудитслужба), яка спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Основними нормативно-правовими актами, які регламентують діяльність органів Держаудитслужби, є Бюджетний кодекс України [5], Закон України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні" від 26 січня 1993 року №2939-ХІІ [6], Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України" від 03 лютого 2016 року №43 [7].

Держаудитслужба реалізує державний фінансовий контроль через здійснення: державного фінансового аудиту, перевірки державних закупівель, інспектування (ревізії), моніторингу закупівель, контролю за станом внутрішнього аудиту. Держаудитслужба здійснює контроль за:

- цільовим, ефективним використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів;
- досягненням економії бюджетних коштів і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів;
- цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), отриманих під державні (місцеві) гарантії;
- дотриманням законодавства на усіх стадіях бюджетного процесу щодо державного і місцевих бюджетів;
- веденням бухгалтерського обліку, а також складанням фінансової і бюджетної звітності, паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання;
- станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності [7].

Практика перевірок контролюючими органами свідчить про системність та повторюваність бюджетних правопорушень.

За даними Держаудитслужби [8, 9, 10] у 2017 році здійснено 8303 контрольних заходи (в т.ч. 2181 контрольних-аналітичних перевірок та 6122 зустрічних звірок), що на 45% менше, ніж у 2015 році (табл. 1).

Таблиця 1

Загальні відомості про здійснення державного фінансового контролю

Показник	Роки			Відхилення, 2017 р. ± 2015 р.
	2015	2016	2017	
1. Проведено контрольних заходів (всього), у тому числі:	4002	2668	2181	-1821
- ревізій фінансово-господарської діяльності	3692	2361	1809	-1883
- державних фінансових аудитів виконання місцевих бюджетів	18	17	38	20
- державних фінансових аудитів виконання бюджетних програм	24	19	60	36
- державних фінансових аудитів діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки	97	86	189	92
- перевірок державних закупівель	101	147	63	-38
- оцінок якості внутрішнього аудиту у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади	8	11	0	-8
2. Проведено зустрічних звірок	16320	10308	6122	-10198

Джерело: статистичні звіти Державної аудиторської служби [8, 9, 10]

Фінансові порушення були встановлені в частині недоотримання фінансових ресурсів (34,4% у 2017 році) та проведення отримувачами витрат з порушенням законодавства (65,6% у 2017 році) (табл. 2).

Таблиця 2

Відомості про виявлені фінансові порушення, млн грн

Показник	Роки			Відхилення, 2017 р. ± 2015 р.
	2015	2016	2017	
1. Недоотримано фінансових ресурсів	790,5	1298,1	642,9	-147,6
2. Проведення витрат з порушенням законодавства, у тому числі:	3079,9	1315,5	1227,8	-1852,1
- нецільові витрати ресурсів	82,1	164,4	81,1	-1
- незаконні витрати ресурсів	2737,2	1071,0	1122,6	-1614,6
- недостачі коштів і матеріальних цінностей	260,6	80,1	24,1	-236,5
Разом фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів	3870,4	2612,6	1870,7	-1999,7

Джерело: статистичні звіти Державної аудиторської служби [8, 9, 10]

Виходячи з даних табл. 1, можна дійти висновку, що найбільшу частку витрат з порушення законодавства займають незаконні витрати ресурсів, хоча у 2017 році вони зменшились на 1614,6 млн грн порівняно з 2015 роком. Зменшення виявлених порушень в динаміці за три роки (рис. 1) пояснюється не покращенням фінансової дисципліни, а зменшенням кількості проведених контрольних заходів з 4002 у 2015 році до 2181 заходів у 2017 році.

Рис. 1. Склад та динаміка фінансових порушень за 2015-2017 рр., млн грн

Джерело: статистичні звіти Державної аудиторської служби [8, 9, 10]

Скорочення сум недоотриманих державних фінансових ресурсів за 2015-2017 роки на 147,6 млн грн свідчить про підвищення ефективності прийняття управлінських рішень керівництвом суб'єктів, що підлягали перевірці. Меншою складовою категорією фінансових порушень є недостачі коштів і матеріальних

цінностей, сума яких має позитивну тенденцію до скорочення у 2017 році на 236,5 млн грн порівняно з 2015 роком. Найменшу частку порушень становлять нецільові витрати ресурсів, сума яких у 2017 році становила 81,1 млн грн, що на 1 млн грн менше, ніж у 2015 році.

Варто розмежовувати поняття нецільового та незаконного використання ресурсів, оскільки для кожного виду порушення передбачено окремі заходи для його усунення, а також окремо визначено види відповідальності.

До незаконних витрат прийнято відносити витрачання ресурсів з порушенням усіх вимог законодавства, крім тих, що встановлюють обов'язковість витрачання бюджетних коштів за цільовим призначенням. Під нецільовими витратами державних ресурсів варто розуміти наявність відхилення фактичного використання коштів від тієї мети, яку сформульовано у бюджетному призначенні, асигнуванні (тобто це не є факт наявності будь-якого порушення законодавства при їх використанні) [11, с. 22].

Бюджетні правопорушення, які призводять до втрат фінансових ресурсів можуть бути спричинені неефективними управлінськими рішеннями. За своєю суттю неефективні управлінські рішення поділяються на два типи: свідомі та несвідомі дії посадовців (рис. 2).

Свідомі дії посадовців розглядаються, як наслідок попередньо підготовлених та реалізованих заходів, метою яких є заволодіння бюджетними коштами та отримання вигоди групами зацікавлених людей чи окремими особами.

Несвідомі дії є, як правило, є наслідком недосконалої системи підбору персоналу у загальнодержавній системі управління. Недостатньо кваліфікаовані посадовці, які мають низький рівень знань, досвіду, окремих професійних компетентностей не спроможні приймати виважені, обґрунтовані рішення, своєчасно та ефективно реагувати на зміни зовнішнього середовища.

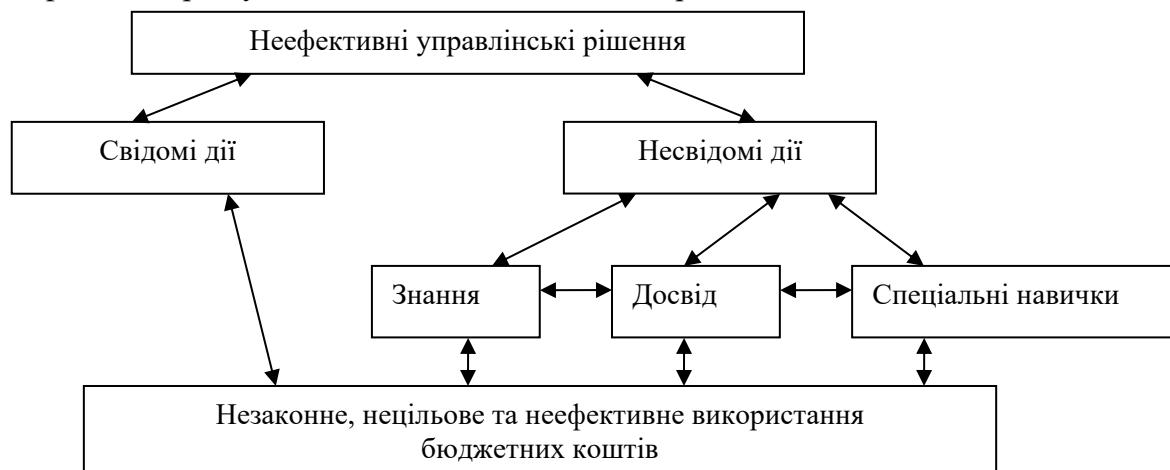

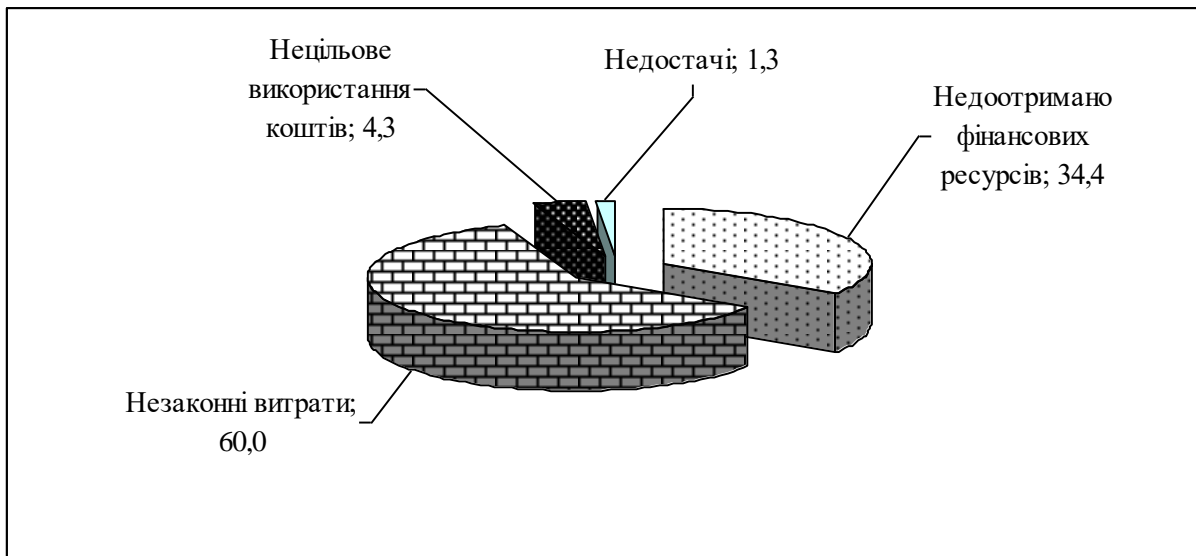
Рис. 2. Фактори, що формують неефективні управлінські рішення та їх результат

Джерело: [14]

На рис. 2 видно, що окремо взяті знання, досвід, спеціальні навички, усі фахові властивості узяті разом, а також інші якісні та корисні здібності, якими, по суті, має володіти кожен професіонал, безпосередньо впливають на несвідомі дії керівників і

прийняття ними неефективних управлінських рішень. Незалежно від того, свідомо чи несвідомо посадовець прийняв те чи інше рішення, воно в будь-якому випадку призводить до єдиного результату – бюджетних порушень (у тому числі до незаконного, нецільового та неефективного використання бюджетних коштів). Їх виникнення виявляється в недотриманні норм чинного законодавства, ігноруванні нормативно-правових актів або здійсненні неправомірних вчинків [14].

Оцінка структури фінансових порушень за 2017 рік (рис. 3) дає можливість дійти висновку, що найбільшу частку (60%) займають незаконні витрати ресурсів, недоотримання фінансових ресурсів становить 34,4%, нецільове використання бюджетних коштів – 4,3% і найменшу частину порушень становлять недостачі державних ресурсів – 1,3%.

Рис. 3. Структура фінансових порушень, 2017 р., %

Джерело: статистичні звіти Державної аудиторської служби [8, 9, 10]

За наслідками виявлених фінансових порушень органами Державної аудиторської служби були вжиті відповідні контрольні заходи, до яких належать: передача матеріалів перевірок до правоохоронних органів; досудові розслідування; притягнення осіб до адміністративної, дисциплінарної та матеріальної відповідальності; призупинення бюджетних асигнувань та зменшення бюджетних призначень розпорядникам коштів; пред'явлення позовів до суду щодо відшкодування втрат ресурсів; направлення до Державної служби фінансового моніторингу інформацій про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом (табл. 3).

Зменшення вжитих заходів за результатами перевірок спричинено зменшенням самих перевірок, оскільки у 2017 році було проведено 2181 ревізій фінансово-господарської діяльності, що на 1821 менше, ніж у 2015 році, а також 6122 зустрічних звірок, що на 10198 менше, ніж у 2015 році.

Однак варто зазначити, що ефективність державного фінансового контролю не може вимірюватись кількістю проведених перевірок чи кількістю об'єктів, що підлягали контролю, або ж кількістю рішень, прийнятих за результатами контролю.

Таблиця 3

Вжиті заходи за результатами перевірок

Показник	Кількість (фактів, об'єктів контролю)			Відхилення, 2017 р. ± 2015 р.
	Роки			
	2015	2016	2017	
1. Кількість переданих до правоохоронних органів матеріалів ревізій та перевірок	1952	1451	1263	-689
2. Кількість розпочатих досудових розслідувань за матеріалами проведених контрольних заходів	1053	669	577	-476
3. Кількість вручень письмових повідомлень про підозру у вчиненні кримінального правопорушення за переданими матеріалами контрольних заходів	342	189	281	-61
4. Притягнуто осіб до адміністративної відповідальності	10214	5449	4142	-6 072
5. Притягнуто осіб до дисциплінарної відповідальності	2010	1081	845	-1 165
6. Притягнуто до матеріальної відповідальності, осіб	868	771	583	-285
7. Призупинено бюджетних асигнувань	314	139	106	-208
8. Зупинено операцій з бюджетними коштами	2403	1194	881	-1 522
9. Зменшено бюджетних призначень / асигнувань розпорядникам бюджетних коштів	301	114	98	-203
10. Пред'явлено позовів до суду щодо відшкодування втрат фінансових і матеріальних ресурсів	576	143	74	-502
11. Ініційовано позовів перед органами прокуратури, об'єктом контролю або його органом управління, іншим державним органом	508	376	586	78
12. Спрямовано до Державної служби фінансового моніторингу інформацій про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом	90	90	114	24

Джерело: статистичні звіти Державної аудиторської служби [8, 9, 10]

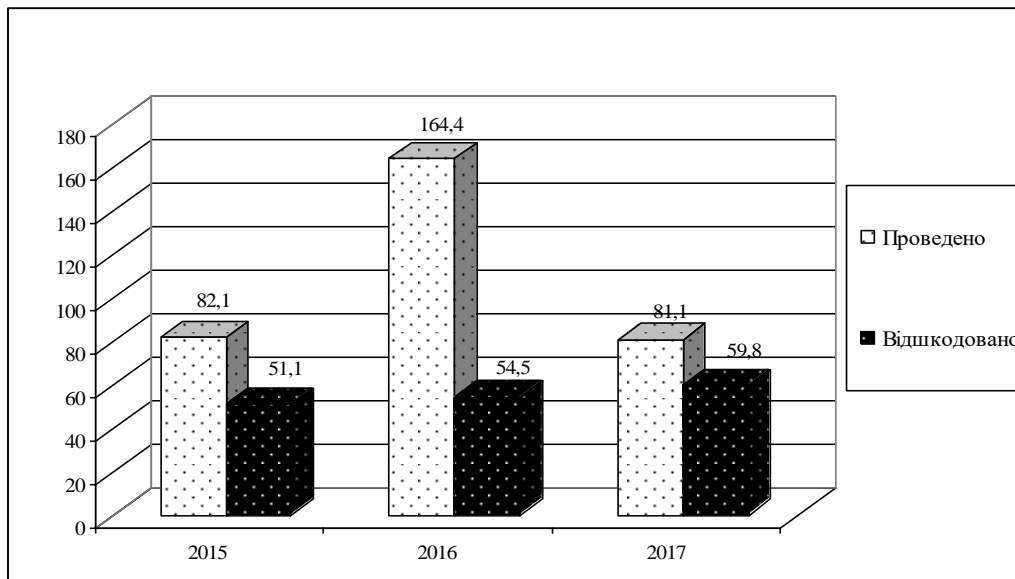
І навіть кількість накладених санкцій не може бути підставою для визнання контролю ефективним і дієвим. Основним критерієм є досягнуті реальні результати – нормальне, належне функціонування підконтрольного об'єкта в майбутньому, недопущення ним порушень фінансової дисципліни [12, с. 187].

Одним із основних напрямів підвищення ефективності є не лише зменшення кількості перевірок, а й підвищення їх якості, дієвості, проведення комплексних перевірок. Таким шляхом сьогодні мають розвиватися органи фінансового контролю [2, с. 155].

Аналізуючи стан усунення фінансових порушень, варто зазначити, що відсоток відшкодованих витрат протягом досліджуваного періоду має тенденцію до зменшення (рис. 4).

Нецільове використання бюджетних ресурсів може передбачати два види порушень: 1) нецільове використання бюджетних коштів, яке призводить до втрати бюджетних ресурсів (адекватні вигоди не отримуються), тобто незадоволення жодних потреб отримувачів коштів; 2) нецільове використання бюджетних коштів,

яке не призводить до втрати бюджетних ресурсів, тобто не задовольняються потреби отримувачів (придбання непотрібного) або задовольняються не ті потреби, на які виділялися кошти.

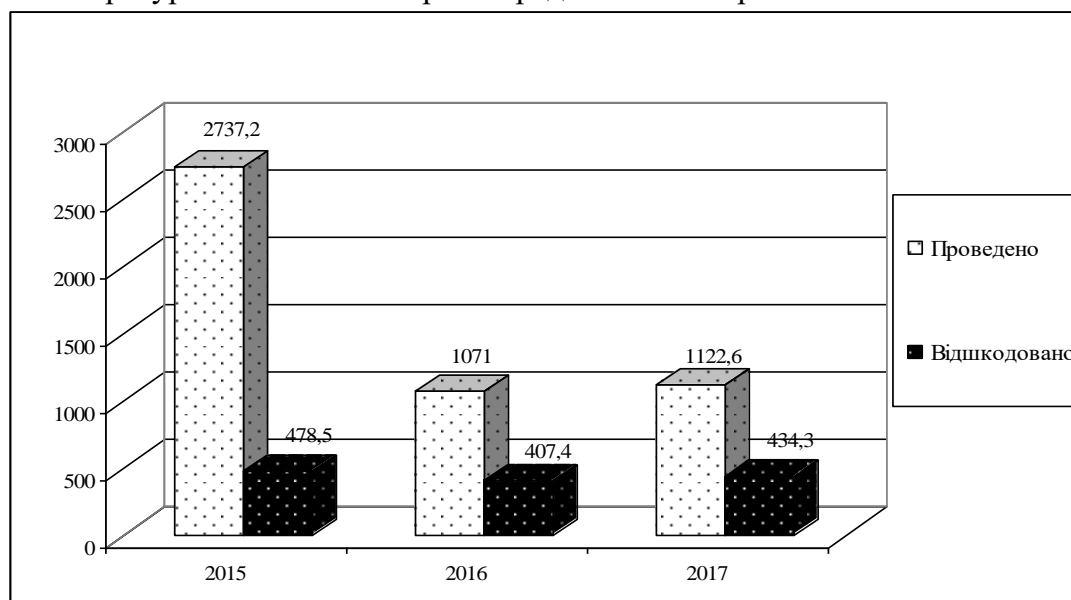

Рис. 4. Частка відшкодованих до бюджету нецільових витрат порівняно з проведеними за 2015-2017 роки, млн грн

Джерело: статистичні звіти Державної аудиторської служби [8, 9, 10]

Дані рис. 4 свідчать, що у 2015 році було відшкодовано близько 62,2 %, 33,2% та 73,7% проведених нецільових витрат протягом 2015, 2016 та 2017 років відповідно.

Аналітична оцінка частки відшкодованих до бюджету незаконних витрат державних ресурсів за 2015-2017 роки представлена на рис. 5.

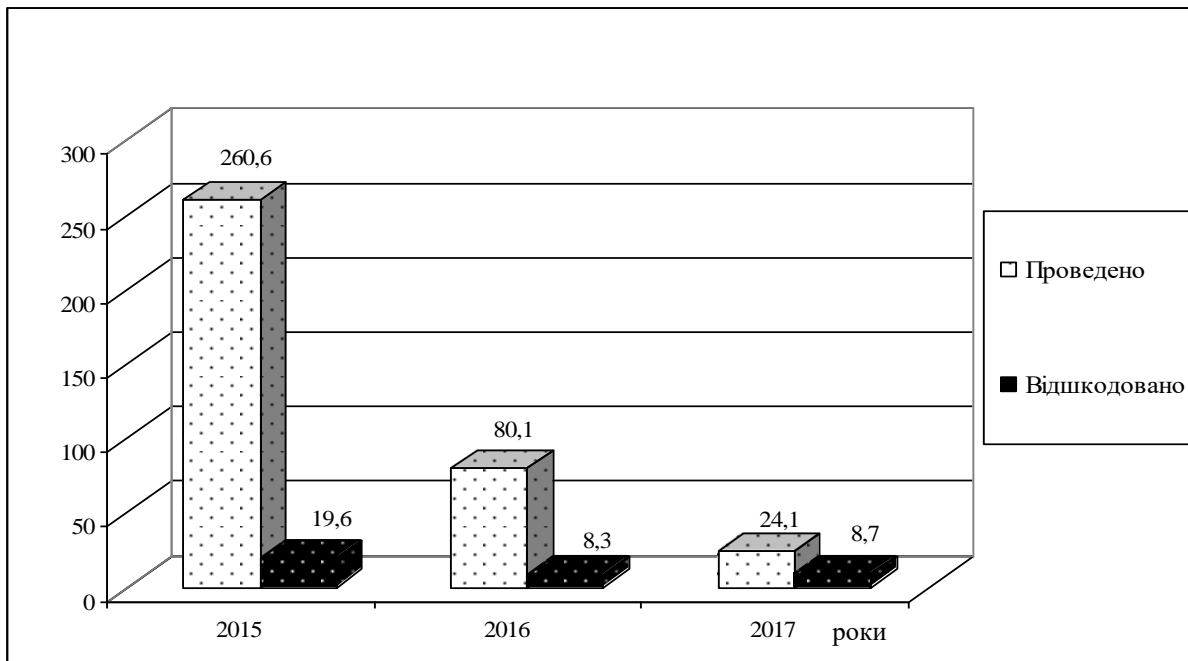
Рис. 5. Частка відшкодованих до бюджету незаконних витрат державних ресурсів порівняно з проведеними за 2015-2017 роки, млн грн

Джерело: статистичні звіти Державної аудиторської служби [8, 9, 10]

Аналізуючи дані рисунку, можна зазначити, що у 2015, 2016 та 2017 роках спостерігаємо покращення ситуації з відшкодування до бюджету незаконних витрат державних ресурсів порівняно з проведеними, оскільки із встановлених витрат було відшкодовано 17,5 %, 38,0% та 38,7% відповідно. Така ситуація свідчить про покращення фінансової дисципліни, однак потрібно підсилювати контрольні функції з боку Державної аудиторської служби.

Оцінюючи частку відшкодованих до бюджету недостач державних ресурсів за 2015-2017 роки (рис. 6), варто зазначити, що за три останні роки збільшилася частка відшкодування їх до бюджету. Так, якщо у 2015 році було відшкодовано 7,5%, то в 2017 році – 36,1%.

Рис. 6. Частка відшкодованих до бюджету недостач порівняно з проведеними за 2015-2017 роки, млн грн

Джерело: статистичні звіти Державної аудиторської служби [8, 9, 10]

Аналізуючи діяльність щодо державного фінансового контролю, необхідно звернути увагу на низку організаційних недоліків і проблем, які перешкоджають та уповільнюють його розвиток та адаптацію до кращих практик ЄС.

Важливе значення для підвищення дієвості та ефективності державного фінансового контролю має стандартизація, тобто встановлення норм і правил, єдиних та загальноприйнятих для усіх учасників державного контролю.

Професійні стандарти державного фінансового контролю можна розділити на два види:

- загальні стандарти (незалежність, самостійність, компетентність, професійна відповідальність, дотримання принципів професійної етики, контроль якості роботи, постійне підвищення кваліфікації), які стосуються як органу державного контролю, так і окремого інспектора;

- процедурні стандарти (стандарти, що безпосередньо стосуються процедур контролю).

У зарубіжній практиці для проведення державного фінансового контролю використовують ревізійні стандарти Міжнародної організації вищих органів аудиту (INTOSAI) ISSAI (Міжнародні стандарти вищих органів аудиту) – стандарти державного фінансового контролю, що рекомендуються до застосування контрольними органами різних держав і повинні сприяти уніфікації діяльності контрольних органів різних держав [13, с. 97].

Для України, на жаль, характерна ситуація, коли діяльність органів ДФК відбувається без використання єдиних уніфікованих стандартів. Переважно в кожному окремому органі ДФК і його структурних підрозділах розробляються власні внутрішні регламентуючі документи (збірники методичних та інструктивних документів для забезпечення контрольних заходів щодо різних напрямів й об'єктів контролю, внутрішні стандарти контролю, документи з контрольного діловодства, норми поведінки інспекторів, методики оцінки роботи фахівців та ін.).

Однак між цими документами немає системного взаємозв'язку. Це, зі свого боку, призводить до того, що не можна забезпечити порівнянності показників їхньої роботи, результатів проведених контрольних заходів і належно їх оцінити. Саме тому в Україні, виходячи з досвіду зарубіжних країн, має бути створена єдина уніфікована система стандартів контрольної-ревізійної й експертно-аналітичної діяльності, що органічно поєднує всі види, різновиди та напрями фінансового контролю в Україні [13, с. 97].

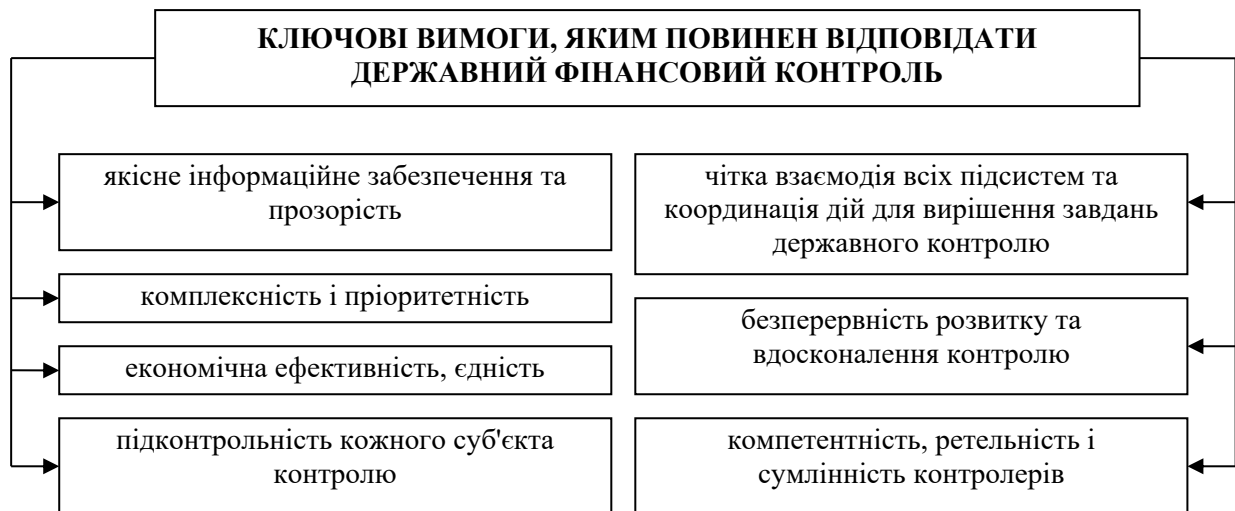
Вважаємо за доцільне навести ключові вимоги, яким повинен відповідати державний фінансовий контроль (рис. 7).

Для модернізації системи державного фінансового контролю з урахуванням євроінтеграційного вектору розвитку України можна окреслити низку завдань, які необхідно вирішити, зокрема:

- подальший розвиток правового поля та методологічного забезпечення системи державного фінансового контролю шляхом гармонізації з міжнародними стандартами та найкращою практикою ЄС щодо аудиту у сфері державних фінансів;
- розбудова інституційного потенціалу органів Держаудитслужби;
- удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів у сфері державного фінансового контролю;
- підвищення відповідальності керівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання державного та комунального секторів за ефективність їхніх управлінських рішень та результативність діяльності [4, с. 21].

На нашу думку, до основних недоліків щодо розвитку державного фінансового контролю в Україні можна віднести:

- 1) недостатність чисельності підрозділів контролю у Державній аудиторській службі, а також незабезпечення організаційної та/або функціональної незалежності таких підрозділів;
- 2) недосконалість внутрішньої та зовнішньої методологічної бази з питань проведення державного фінансового контролю;
- 3) недоліки в частині повноти аудиторських дій, якості документування проведених перевірок та обґрунтованості висновків за їх результатами;
- 4) відсутність належної нормативно-правової бази в частині здійснення ДФК.

Рис. 7. Ключові вимоги, яким повинен відповідати державний фінансовий контроль

Джерело: [14, с. 37]

Бондаренко А.І. виокремлює недоліки, які призводять до погіршення якості результатів фінансового контролю держави. До них, зокрема, відносить: відсутність єдності в системі органів фінансового контролю, зокрема в питаннях координації при проведенні перевірок і контрольних заходів; відсутність єдиного методологічного координаційного центру в галузі державного фінансового контролю [2, с. 156].

Іноді поділ контрольних функцій між різними органами виконавчої влади є штучним, що дає привід думати про їх об'єднання в майбутньому. Особливо це стосується органів Міністерства фінансів, Державної фіскальної служби, Держфінмоніторингу, оскільки вони не тільки користуються однією і тією ж інформацією, але часто виконують однакові функції. Одним із способів такого об'єднання може стати створення [15, с. 139].

Єдина система державного фінансового контролю України має включати інформацію, що надходить від відповідних державних установ (табл. 4).

Таблиця 4

Зміст вхідної інформації в єдину систему державного фінансового контролю України

№ п/п	Вхідні потоки інформації в єдину систему контролю	Склад інформації
1	2	3
1	Від Державної фіскальної служби, Міністерства фінансів, Державного казначейства України	відомості про надходження доходів і виконання різних рівнів бюджету, відомість розподілу регулюючих податків і платіжні документи, рішення про надання та скасування пільг по платниках податків, видах податків, термінів наданих відстрочок, дані про вартість ліцензій, дані про страхування майна та відповідальності

Продовження табл. 4

1	2	3
2	Від Державної фіскальної служби України	відомості про податковий облік платників податків, про порушення податкового законодавства, про сплату штрафних санкцій, про надходження податкових платежів, про заборгованість зі сплати податків, про надані податкові пільги, перелік структурних підрозділів платників податків
3	Від Національного Банку України	відомості про безготівкові платежі, у тому числі відповідні платіжні документи, про стан банківських рахунків, про підсумки періодичних перевірок комерційних банків
4	Від органів Міністерства внутрішніх справ України	відомості про фізичних осіб (адресні дані, склад сім'ї), про виявлені правопорушення, про виявлені в результаті оперативно-слідчої діяльності банківські рахунки
5	Від органів Державного комітету статистики	статистична інформація, статистичні коди
6	Від органів Державного комітету земельних ресурсів	дані про земельну власність
7	Від Фонду державного майна	відомості про приватизацію власності
8	Від Державної служби зайнятості	відомості про джерела доходів, про зайнятість
9	Від органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади	дані про реєстрацію організацій, про придбання ліцензій, реєстри місцевих зборів і платежів

Джерело: узагальнено авторами на основі [15, с. 141]

Створення єдиної інформаційної бази, забезпеченої можливостями вільного доступу кожного з відповідних державних органів, дозволить оптимізувати процеси взаємодії, співпраці і комплексної оцінки економічної ситуації на макрорівні [15, с. 141].

З метою сприяння чіткому розмежуванню функціональних сфер державного фінансового контролю, уникнення дублювання функцій та створенню єдиної системи державного контролю в Україні, яка буде здатна протидіяти зловживанням та попереджувати втрати фінансових ресурсів, вважаємо за доцільне запропонувати орієнтовну структуру Закону "Про державний фінансовий контроль в Україні" (табл. 5).

Підтримуючи думку вчених, що усунення зазначених недоліків вимагає застосування комплексних заходів, варто зазначити, що в першу чергу, слід провести оновлення законодавства в галузі фінансового контролю, забезпечити прийняття нових нормативних актів, таких як Закон України "Про фінансовий контроль", та внесення змін до вже існуючих. Також необхідно розробити Концепцію вдосконалення системи фінансового контролю, в якій можна було б передбачити створення дієвої системи державного фінансового контролю, що відповідає б потребам держави на сучасному етапі та включала б схему реалізації сукупності заходів методологічного, організаційного і правового характеру [2, с. 156].

**Запропонована структура Закону
"Про державний фінансовий контроль в Україні"**

Запропоновані розділи Закону	Питання, що розкриваються в статтях
1	2
Розділ I. Загальні положення	Загальні положення, цілі і завдання Закону, визначення основних понять (сутність державного фінансового контролю, його мета, завдання та функції; предмет та об'єкти державного фінансового контролю).
Розділ II. Принципи та вимоги до проведення державного фінансового контролю	Принципи, вимоги та критерії ефективності державного фінансового контролю.
Розділ III. Види державного фінансового контролю, методи та форми його проведення	Види державного фінансового контролю за різними класифікаційними ознаками; методи та форми проведення.
Розділ IV Суб'єкти державного фінансового контролю	Органи державного фінансового контролю, їх статус, правові основи діяльності, порядок створення та фінансування, сфери діяльності, взаємовідносини з іншими контрольними структурами; їх функції, завдання, розмежування повноважень і відповідальності між ними.
Розділ V Прикінцеві положення	Встановлення відповідальності за порушення, встановлені за результатами державного фінансового контролю, порядок набрання чинності закону.

Джерело: запропоновано авторами

Підсумовуючи вищезазначені думки науковців, слід відзначити, що діяльність усіх без виключення контролюючих суб'єктів має ґрунтуватися на принципі ефективності. Складовими ефективності контролю мають бути результативність, дієвість та економічність контрольної роботи. Для цього повинна бути розроблена Методика оцінки окремих критеріїв ефективності процедур вітчизняного державного фінансового контролю.

Також важливим питанням є реалізація принципу відповідальності сторін на всіх стадіях контрольного процесу.

Висновки. Для забезпечення належного рівня ДФК, його ефективності та дієвості варто було б: постійно підвищувати рівень професійних якостей державних контролерів щодо планування, проведення та документування результатів перевірок; збільшувати чисельність підрозділів контролю і ревізії та здійснювати їх укомплектацію. Для уникнення конфлікту інтересів при здійсненні контролю чіткого розподілу потребують функції та завдання державних посадовців, що здійснюють перевірку. Варто було б частіше запроваджувати у практичну діяльність контролюючих органів аудит ефективності, який має бути зосереджений не лише на ефективності використання державних фінансів, а й на ефективності їх утворення. Суттєвого доопрацювання потребують законодавчі акти щодо посилення відповідальності за порушення фінансової дисципліни.

Список використаних джерел

1. Леонтович С.П. Напрями розвитку фінансового контролю за використанням бюджетних коштів. // Економіка АПК. – 2008. – № 24. – С. 31-34.
2. Бондаренко А.І. Особливості здійснення державного фінансового контролю як чинника формування ефективної фінансової системи України / А.І. Бондаренко // Теорія та практика державного управління. – 2016. – Вип. 3. – С. 153-159.
3. Шевчук О.Д. Стан та сучасний розвиток державного фінансового контролю / О.Д. Шевчук, О.Ю. Павленко // Економічні та юридичні науки: Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. – Вінниця, ПП "Едельвейс і К", 2015. – С. 59-64.
4. Гуцаленко Л.В. Напрями реформування системи державного фінансового контролю в Україні / Л.В. Гуцаленко, О.В. Вахновська // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2017. – № 6. – С. 7-23.
5. Бюджетний кодекс України, затв. 8 липня 2010 року № 2456-VI (зі змінами та доповненнями від 01.01.2018 року). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26 січня 1993 року №2939-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
7. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 03 лютого 2016 року №43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Статистичний звіт Державної аудиторської служби за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua>.
9. Статистичний звіт Державної аудиторської служби за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua>.
10. Статистичний звіт Державної аудиторської служби за 2017 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dkrs.gov.ua /kru/ uk/publish/article/132220](http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/132220)
11. Перепічка П. Нецільове використання бюджетних коштів: економічний зміст, проблемні питання та шляхи їх розв'язання / П. Перепічка // Фінансовий контроль. – 2010. – №3 (56). – С. 18-23.
12. Вацик Н. Необхідність вдосконалення державного фінансового контролю за використанням бюджетних коштів / Н. Вацик // Галицький економічний вісник. – 2010. – №3 (28). – С. 184-190.
13. Долбнєва Д. Стан та необхідність стандартизації державного фінансового контролю в Україні / Д. Долбнєва // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2016. – № 1. – С. 96-101.
14. Романів Є.М. Необхідність та напрямки удосконалення системи державного фінансового контролю в Україні як вимога сьогодення / Є.М. Романів, Д.В. Долбнєва // ScienceRise. – 2016. – № 2(1). – С. 35-38
15. Піхоцький В.Ф. Система інформаційного забезпечення контролюючих органів як інструмент підвищення державного фінансового контролю в Україні / В.Ф. Піхоцький // Регіональна економіка. – 2016. – № 1. – С. 138-143.

Список використаних джерел у транслітерації/References

1. Leontovych, S.P. (2008). Napriamy rozvytku finansovoho kontroliu za vykorystanniam biudzhetykh koshtiv [Directions of development of financial control of use of budgetary funds]. *Ekonomika APK – Economy of AIC*, 3, 31-34 [in Ukrainian]
2. Bondarenko, A. I. (2016). Osoblyvosti zdiisnennia derzhavnoho finansovoho kontroliu yak chynnyka formuvannia efektyvnoi finansovoi systemy Ukrainy [Features of implementation of the state control as factor of formation of an effective financial system of Ukraine]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia – Theory and practice of public administration*, 3, 153-159 [in Ukrainian]
3. Shevchuk, O. D. & Pavlenko O. Yu. (2015). Stan ta suchasnyi rozvytok derzhavnoho finansovoho kontroliu [State and modern development of the state financial control]. *Zbirnyk naukovykh prats Vinnytskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Ekonomichni ta yurydychni nauky*. Collection of scientific works of Vinnytsia National Agrarian University. Economic and jurisprudence (pp.59-64). Vinnytsia [in Ukrainian]
4. Hutsalenko L. V. & Vakhnovska O. V. (2017). Napriamy reformuvannia systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini [The ways of reforming of financial control system in Ukraine]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky - Economics. Finances. Management: relevant questions of science and practice*, 6, 7-23 [in Ukrainian]
5. Biudzhetni kodeks Ukrainy [Budget code of Ukraine]/ (2010, July 8) Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian]
6. Zakon Ukrainy Pro osnovni zasady zdiisnennia derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini: vid 26 sichnia 1993 roku №2939-XII [Law of Ukraine On the basic principles of implementation of the state financial control in Ukraine from January 26 1993, №2939-XII] Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian]
7. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu audytorsku sluzhbu Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03 liutoho 2016 roku №43 [On Approval of the Regulation on the State Audit Service of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 3, 2016 №43] Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian]
8. Statystychnyi zvit Derzhavnoi audytorskoï sluzhby za 2015 rik [Statistical Report of the State Audit Office for 2015]. Retrieved from <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/category/108789> [in Ukrainian]
9. Statystychnyi zvit Derzhavnoi audytorskoï sluzhby za 2016 rik [Statistical Report of the State Audit Office for 2016]. Retrieved from <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/128452>
10. Statystychnyi zvit Derzhavnoi audytorskoï sluzhby za 2017 rik [Statistical Report of the State Audit Office for 2017]. Retrieved from <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/132220>
11. Perepichka, P. (2010). Netsilove vykorystannia biudzhetykh koshtiv: ekonomichniy zmist, problemni pytannia ta shliakhy yikh rozviazannia [Inappropriate use of budgetary funds: economic content, problematic issues and ways to solve them]. *Finansovyi kontrol – Financial control*, 3 (56), 18-23 [in Ukrainian]

12. Vatsyk, N. (2010). Neobkhdnist vdoskonalennia derzhavnoho finansovoho kontroliu za vykorystanniam biudzhetykh koshtiv [Need of improvement of the state financial control of use of budgetary funds]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic messenger*, 3 (28), 184-190 [in Ukrainian]

13. Dolbnieva, D. (2016)/ Stan ta neobkhdnist standartyzatsii derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini [Condition and necessity of standardization of state financial control in Ukraine]. *Ekonomichnyi chasopys Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky – Economic Journal of the East European National University named after Lesia Ukrainka*, 1, 96-101 [in Ukrainian]

14. Romaniv, Ye. M. (2016). Neobkhdnist ta napriamky udoskonalennia systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu v ukraini yak vymoha sohodennia [Necessity and direction of improvement of the system of state financial control in Ukraine as a requirement of the present]. *ScienceRise. – ScienceRise*, 2(1), 35-38 [in Ukrainian]

15. Pikhotskyi, V. F. (2016). Systema informatsiinoho zabezpechennia kontroliuiuchykh orhaniv yak instrument pidvyschennia derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini [The system of information support of supervisory authorities as the instrument of increase in the state financial control in Ukraine]. *Rehionalna ekonomika – Regional economics*, 1, 138-143

ANNOTATION

STATE FINANCIAL CONTROL IN UKRAINE: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

ZDYRKO Nataliya,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Audit
and State Control Department,

SHEVCHUK Olena,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Audit
and State Control Department,
Vinnitsia National Agrarian University
(Vinnitsia)

In the article the essence of financial control, its tasks and functions are considered. The current status of state control is determined and results of inspections for the last three years are summarized. The financial violations revealed by the State Audit Service of Ukraine, their structure, the share of elimination and the state of implementation of recommendations according to the results of the state control are analysed. The main problem aspects of the state control development in the part of the legislative supporting, integration of services and departments of control, quality of revisions and competence of state auditors are cleared up.

Ways of improving the efficiency and effectiveness of the state control by means of putting into practice the efficiency audit which must be centred not only on the state finances usage but on the efficiency of its formation are offered. The necessity of determining at the legislative level the object and subject of control, its principles, types and ways of exercising it is emphasized.

Keywords: state control, financial violations, state resources, budgetary funds, transfers, State audit service.

Fig. 7. Tabl. 5. Lit. 15.

**АННОТАЦИЯ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЬ В УКРАИНЕ:
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ**

**ЗДЫРКО Наталия Григорьевна,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры аудита и государственного контроля,**

**ШЕВЧУК Елена Дмитриевна,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры аудита и государственного контроля,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)**

В статье определена сущность государственного финансового контроля, его задачи и функции. Определено современное состояние государственного контроля в Украине и обобщены результаты проведенных проверок за три последних года. Проведен анализ установленных Государственной аудиторской службой Украины финансовых нарушений, их структуры, доли устранения и состояния выполнения рекомендаций по результатам государственного контроля. Освещены основные проблемные аспекты развития государственного контроля в части законодательного обеспечения, комплектации служб и отделов контроля, качества проверок и компетенции государственных аудиторов. Предложены пути повышения эффективности и действенности государственного контроля путём внедрения в практическую деятельность аудита эффективности, который должен быть сосредоточен не только на эффективности использования государственных финансов, но и на эффективности их образования. Отмечена необходимость определения на законодательном уровне объекта и предмета контроля, его принципов и типов, способов проведения.

Ключевые слова: государственный контроль, финансовые правонарушения, государственные ресурсы, бюджетные средства, трансферты, Государственная аудиторская служба.

Рис. 7. Табл. 5. Лит. 15.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

ЗДИРКО Наталія Григорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри аудиту та державного контролю, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: Natashka26@i.ua).

ШЕВЧУК Олена Дмитрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри аудиту та державного контролю, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: lsd77@ukr.net).

ZDYRKO Nataliya – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Audit and State Control Department, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: Natashka26@i.ua).

SHEVCHUK Olena – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Audit and State Control Department, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: lsd77@ukr.net).

ЗДЫРКО Наталия Григорьевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры аудита и государственного контроля, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: Natashka26@i.ua).

ШЕВЧУК Елена Дмитриевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры аудита и государственного контроля, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: lsd77@ukr.net).

